

Wprowadzenie

Współczesne społeczeństwo – jednostki, rodziny, obywatele – doświadcza dynamicznych przemian demograficznych oraz licznych wyzwań: technologicznych, kulturowych i gospodarczych. Wymagają one nowego spojrzenia w dyskursie naukowym, szczególnie w obszarze polityki społecznej, pracy socjalnej, zarządzania i edukacji. W tym kontekście znaczenie interdyscyplinarnego podejścia w badanym obszarze wydaje się ze wszech miar zasadne i konieczne, tym bardziej że nowoczesna nauka domaga się innowacyjnych rozwiązań oraz twórczego dyskursu naukowego.

Polityka społeczna, jawiąca się jako jeden z najważniejszych elementów struktury społecznej, musi zderzyć się z koniecznością dostosowania do zmieniającej się rzeczywistości, aby jeszcze efektywniej wspierać obywateli i zapewnić im stabilne oraz wysokiej jakości warunki życia. Analiza interdyscyplinarna, łącząca dyskurs z zakresu polityki społecznej, zarządzania publicznego i teorii edukacji, powinna kreować spójne obszary współoddziaływania zarówno na płaszczyźnie nauki, jak i praktyki. Polityka społeczna – jako system działań publicznych ograniczający nierówności oraz zmierzający do poprawy jakości życia obywateli – coraz częściej wykorzystuje narzędzia i koncepcje wypracowane w naukach o zarządzaniu. Z tej racji zarządzanie publiczne, szczególnie w obszarze usług społecznych i edukacyjnych, nie może abstrahować od uwarunkowań społecznych, kulturowych i normatywnych.

W rzeczy samej, polityka społeczna w nowoczesnym społeczeństwie, zderzająca się z wyzwaniami dotyczącymi rynku pracy, starzeniem się populacji, regresem demograficznym wynikającym z niskiego przyrostu naturalnego, względną biedą, a także informatyzacją usług społecznych, wymaga nowych rozwiązań. Pozostaje ona zarówno obszarem interwencji publicznych, jak i istotnym aspektem meandrów rzeczywistości społecznej. W polityce społecznej obywatel domaga się wsparcia dla rodzin zagrożonych, bezpieczeństwa socjalnego oraz zrównoważonego rozwoju,

który w systemowych rozwiązaniach uwzględnia nie tylko pomoc rodzinom w trudnej sytuacji, lecz także wzmocnienie funkcjonowania rodziny poprzez elastyczne i przyjazne narzędzia społeczne. Wydaje się, że jest to klucz do sukcesu – podejście całościowe, które uwzględnia różnorodność potrzeb społeczeństwa oraz szybko zmieniające się warunki ludzkiego bytowania. W ten sposób zapewnienie godnych warunków egzystencji dla wszystkich obywateli pozwala nakreślić, a nawet zbudować, podstawy trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego.

W dobie współczesnych zmian zarządzanie w polityce społecznej odchodzi od tradycyjnych struktur funkcjonalnych na rzecz organizacji opartej na modelu procesowym. Jest to element reorganizacji działań wokół jasno określonych procesów, za które coraz częściej odpowiadają menedżerowie kierujący zespołami. Fundamentalnym celem jest nie tylko zorientowanie na klienta – zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego – ale także permanentne doskonalenie jakości świadczonych usług. W tym kontekście nowoczesne zarządzanie w usługach społecznych, oparte na podejściu procesowym, powinno zmierzać do upodmiotowienia pracowników (*empowerment*) oraz wspierania współpracy zespołowej. Tak zarządzana organizacja umożliwia elastyczne reagowanie na zmiany, promuje innowacyjne rozwiązania i sprzyja kreatywnemu rozwiązywaniu problemów społecznych.

Praktyczny wymiar omawianej kwestii wyraża się w podejściu skoncentrowanym na pracy socjalnej, która – realizowana na rzecz rodzin zagrożonych, osób starszych oraz jednostek zmarginalizowanych – nie ogranicza się wyłącznie do modelu indywidualnego, lecz opiera się na współpracy zespołów interdyscyplinarnych. Zespoły te tworzą osoby o różnorodnych kompetencjach, umiejętnościach i specjalizacjach, a ich działania skupiają się na wspólnym celu – poprawie funkcjonowania klienta w rodzinie i społeczności. Kluczową rolę odgrywa tutaj zasada *empowerment*, czyli wzmocnianie autonomii i sprawczości osób objętych pomocą. W tym ujęciu praca socjalna przestaje być jednostronnym udzielaniem świadczeń lub ochronnym parasolem, stając się procesem współpracy i wspólnego poszukiwania rozwiązań.

Również edukacja – zarówno instytucjonalna i formalna, jak i nieformalna – współcześnie jawi się jako kluczowy czynnik rozwijania kompetencji niezbędnych do skutecznego zarządzania. W obliczu dynamicznych zmian cywilizacyjnych i społecznych konieczne jest wykraczanie poza jednokierunkowy model edukacji, ograniczony do przekazu wiedzy z jednej dziedziny. Wzrasta potrzeba kształcenia interdyscyplinarnego, ukierunkowanego na rozwój zdolności do efektywnej współpracy, myślenia kreatywnego oraz adaptacji do zmieniających się warunków społeczno-zawodowych. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają nowoczesne formy wsparcia rozwojowego, takie jak wysokiej jakości szkolenia, zindywidualizowane warsztaty, coaching, mentoring czy *counseling*. Tego rodzaju działania nie

tylko przyczyniają się do profesjonalizacji usług, ale – w obszarze pomocy społecznej – bezpośrednio wpływają na jakość świadczonych usług oraz skuteczność działań podejmowanych przez pracowników socjalnych. Praca ukierunkowana na zasoby ludzkie oraz ich wykorzystanie jawi się w tym przypadku jako czynnik o wymiernym i mierzalnym znaczeniu.

Teksty opublikowane w niniejszym numerze podejmują wieloaspektową analizę zagadnień związanych ze skutecznością działań w ramach polityk publicznych, rolą zarządzania w instytucjach społecznych i edukacyjnych, znaczeniem partycypacji obywatelskiej oraz kształtowaniem jakości usług w obszarze pracy socjalnej, polityki społecznej i edukacji. Wymiernym aspektem prezentowanych treści jest podejście systemowe, uwzględniające złożoność i współzależność procesów społecznych, instytucjonalnych i kulturowych, co bezpośrednio przekłada się na jakość i efektywność podejmowanych działań w przestrzeni publicznej.

W niniejszym numerze czasopisma *Studia ad Didacticam Scientiarum Socialium Pertinentia*, zatytułowanym „Polityka społeczna, zarządzanie i edukacja – interdyscyplinarne studia nad współczesnym społeczeństwem”, przedstawiono różnorodne ujęcia omawianej problematyki, ukazujące zarówno perspektywę teoretyczną i porównawczą, jak i praktyczne implikacje dla polityki społecznej, zarządzania i edukacji. Autorzy artykułów analizują zagadnienia polityki społecznej, zarządzania i edukacji w sposób wieloaspektowy, zwracając uwagę zarówno na uwarunkowania historyczne i kulturowe, jak i na współczesne kierunki rozwoju usług społecznych oraz rolę innowacyjnych narzędzi wspierających procesy społeczne i edukacyjne.

Struktura tomu została ukształtowana w oparciu o logiczne sekwencje problemowe. W części pierwszej zamieszczono opracowania dotyczące polityki społecznej i zarządzania usługami społecznymi, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień transferu zasobów, dyfuzji wiedzy i technologii (Jacek Sroka), polityki społecznej w kontekście prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej (Katarzyna Głębicka-Auleytner) oraz nowych form wsparcia osób starszych i niesamodzielnych w ramach deinstytucjonalizacji usług społecznych (Anna Mirczak). Problematykę wyzwań demograficznych rozwijają Krzysztof Trębski i Bartłomiej Bartnik, wskazując na konsekwencje starzenia się społeczeństwa dla pracy socjalnej i polityki społecznej w Słowacji, natomiast kwestie dostępności usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami analizuje Anita Richert-Kaźmierska.

Druga część tomu została poświęcona zagadnieniom historycznym i kulturowym, które stanowią istotne tło dla współczesnych procesów społecznych. W tej części przedstawiono m.in. sytuację dzieci w Galicji na przełomie XIX i XX wieku (Dominika Sozańska), problem kształtowania tożsamości narodowej młodych Polaków mieszkających w Irlandii (Ilona Urych, Cezary Smuniewski, Karolina Kochańczyk-Bonińska, Jarosław Płachecki) oraz ewolucję

statusu kobiet w Albanii w perspektywie prawnej i społeczno-kulturowej (Enkeleida Pulaj).

Trzecia część numeru koncentruje się na edukacji i nowych wyzwaniach wynikających z rozwoju technologicznego. Znalazły się w niej analizy dotyczące wykorzystania narzędzi sztucznej inteligencji w ochronie środowiska i edukacji ekologicznej (Przemysław Jura), zastosowania dronów w nauczaniu matematyki (Dorin Afanas, Arina Brigalda) oraz przyszłości rynku pracy i kompetencji w dobie sztucznej inteligencji (Marek Kawa). Refleksję nad rolą edukacji w naukach o zarządzaniu podjął Aleksy Kowalski, natomiast Joanna Nowicka przeanalizowała koszty zrównoważonego rozwoju w szkolnictwie wyższym z perspektywy teorii ekonomicznych.

Numer zamyka artykuł Jerzego Krzyszkowskiego, w którym autor omawia wybrane aspekty zarządzania w pomocy społecznej i pracy socjalnej w kontekście współczesnych wyzwań. Całość dopełnia sprawozdanie Józefa Młyńskiego i Gabrieli Szarek z II Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Konteksty Polityki Społecznej i Pracy Socjalnej. Polityka – Zarządzanie – Edukacja*.

Przedstawiona struktura numeru, obejmująca opracowania teoretyczne, analizy empiryczne oraz refleksje aplikacyjne, ukazuje różnorodność podejmowanych zagadnień i podkreśla potrzebę ich interdyscyplinarnego ujmowania. Wierzimy, że zgromadzone teksty stanowią nie tylko istotny wkład w rozwój badań nad polityką społeczną, zarządzaniem i edukacją, lecz także będą inspiracją do dalszych studiów oraz praktycznych działań na rzecz kształtowania współczesnego społeczeństwa.

Józef Młyński, Edyta Pytel